

סימן תרסו

הרב דוד ברדא

מח"ס "רביד הזהב" ועוד

טבריא

אם נשים אומרות פסוק המתחיל ומסתיים בשם בסוף שמונה עשרה

בס"ד: יום ד' בתמוז יה"ל התשע"ג.

לכבוד מעלת ותהלת ויקרת מוה"ר הגאון הגדול, בתלמוד ובפוסקים מעוז ומגדול, אור נוגה כאספקלריא המאירה, מוציא תעלומה לאורה, בעיון זך וסברא ישרה, קולע אל השערה, אור מאיר מאור עליון עליו לא יזוז, כמוה"ר רבי מאיר מאוזו שליט"א. השי"ת ישלח דברו וירפאהו, יחלימהו ויבריאהו, יושיעהו ויברכהו, ירבהו ויאמצהו, יחיהו וירכיבהו על במותי ההצלחות, ובתורתו יתברך יראה רק שובע שמחות אמן.

אחרי דרישת שלומו הטוב, כגן רטוב, האור כי טוב, רך וטוב, ולקח טוב, ומה' יבא הטוב! ראה ראיתי מה שכתב כת"ר נר"ו אם נשים אומרות לפני עושה שלום פסוק המתחיל ומסתיים בשמה, בירחון המאיר והמזהיר, יתד המאיר (תמוז התשע"ג עמוד 47) והביא הטעם שאומרים הפסוק הנ"ל כדי לינצל מעונש חיבוט הקבר ששואל המלאך לנפטר מה שמך וכו' כידוע. ובזכרוננו כתב בשם החיד"א שאין לאשה חיבוט הקבר רק לאנשים, מפני עון שז"ל ומפני ביטול תורה, דלא שייכי בנשים עכת"ד.

והנה הגם שידעתי כי לא בינת אדם לי ליכנס לפני מוה"ר גאון עוזנו, מאיר עיני ישראל שליט"א עכ"פ הנני בא כתלמיד הדן לפני רבו להבין דברי החיד"א בעזר משד"י.

תחילה וראש מ"ש כת"ר נר"ו דזכור לו דנשי לא שייכי בהאי חיבוטא, נ"ב, הן אמת שכן משמע מלשון הזוהר הקדוש בהקדמת התיקונים (דף י סוף ע"ב) ובגין דא מאן דלא נטיר ברית אתדן בחיבוט

הקבר ע"כ. הא קמן, דנשי דאיהו לאו בני ברית נינהו, לא איתדנו בהאי דינא דחיבוט הקבר. וכן נראה גם מדברי התיקונים (מיקון לו) ערלה אמאי שוינין בעפרא וכו', כדא אישתזיב בר נש מחבוט הקבר ע"כ. ומוכח דשייך טפי באיש. והגם שיש לדחות, מ"מ אחר דראינו דברי הזוהר בהקדמה הנ"ל, שפיר הוי ליה ראה מהימנא דענין זה שייך לאנשים ולא לנשים. וכן ראיתי בספר מאורי ציון הנספח לספר פתורא דאבא (מערכת ס אות יג, דף יט ע"ד) שהביא מספר אור החמה (פרשת ויחי, דף רכו ע"א) דהעפר הניתן על עיני אביו, מסלקו מעונש חיבוט הקבר ע"ש. ומנהג זה נמצא בבן אצל אביו, ולא בבן אצל אמו. וראה עוד במדרש תלפיות (ענף ארץ ישראל) ע"ש.

אולם נראה דיד הדוחה נטויה, דדברי הקדמת תיקוני הזוהר מיירי בעיקר הסיבה והטעם המביא את האיש לחיבוט הקבר. ברם יש עוד עבירות הגורמות לדינא דחיבוט הקבר, ובהם גם נשים שייכי. וכן מצאתי ראיתי להרב רבי יהודה רוזנברג בספרו פרי יהודה (צילגורייל מר"ה, נמיוסיו לפרשת נראשית דף ז ע"א) שהבין כן מדברי הזוהר שהאיש והאשה שייכים בחיבוט הקבר באופן שווה.

ומה שהביא כת"ר נר"ו, בשם מרן החיד"א שאין לאשה דין חיבוט הקבר רק לאנשים, נ"ב, הנה אנכי הצעיר ודוד הוא הקטן, מצאתי במסכת חיבוט הקבר (פרק ג) והובא בראשית חכמה (שער היראה פרק יב) משם רבי מאיר, דין חיבוט הקבר אפילו צדיקים נידונים בו, אפילו גמולי חלב, אפילו יונקי

שדים נידונים בו. ע"ש. וכן הוא במסכת שמחות (ספר מיצוט הקצר פ"א הלכה ט) בשם רבי מאיר ע"ש. וכן ראיתי בספר התשבי הנד"מ (אות ט, עמוד ט) שהביא ממדרש רבי יצחק בן פרנך, שאלו לו לתלמידיו את רבי אליעזר כיצד דין חיבוט הקבר וכו', עוד אמר רבי מאיר קשה דין חיבוט הקבר מדינה של גיהנם שאפילו צדיקים ויונקי שדים ונפלים נדונו בו חוץ ממי שמת בערב שבת ע"ש. הא קמן, דכל הנבראים באשר הם עלי אדמות יש להם דין חיבוט הקבר כנזכר בברייתא וגם נשים בכלל. ושמעתי מידידנו הרה"ג רבי אברהם יקותיאל אוהב ציון שליט"א דאולי אותם יונקי שדיים ונפלים שיש להם דין חיבוט הקבר הוא משום שהם נשמות מגולגלות. וי"ל.

גם רבנו המקובל האלקי, רבי חיים ויטאל זיע"א בשער מאמרי רז"ל (דף פז ע"א) כתב, לא כל האנשים שוים בחבטה וניעור הזה, כי הצדיקים אשר כבר קיבלו עליהם קצת יסורין בחייהם וחבטו וציערו את עצמם במצוות ומעשים טובים בתורה המתשת כוחו של אדם, עד שנמצא כי בהגיע תור זמנו ליפטר מן העולם ליחבט בקבר, אין צריך לו חבוט וניעור כל כך, כי כבר התחילו להפרידה מעליהם בחייהם אלא שלא הספיקו להפרידה לגמרי, שאי אפשר להפרידה לגמרי אם לא על ידי המיתה, וכנזכר בברייתא דרבי אליעזר (מסכת מנחות הקצר פ"ג) [שמחות פ"א ה"ח] שאין שום נברא נצול מחבוט הקבר אפילו יונקי שדיים לולא על ידי קצת מצוות פרטיות סגוליות לזה. אמנם כל העולם שוים בענין חבוט הזה, אלא שהצדיקים נשאר להם דבר מועט להפרידה" ע"ש. הנה פשט דברי רבנו מהרח"ו "דכל העולם שוים בזה" נראה להדיא דאין חילוק בחבוט הקבר בין איש לאשה, וכן מבואר בדברי רבנו מהרח"ו בליקוטי מהרח"ו בסוף שער מאמרי רשב"י (דף יט ע"ב) שאין לך נשמה שאין לה בחינת קליפה המיוחסת לה כפי מדריגתם, וכפי שיעור מדרגת חטא שחטאה באותו החטא של אדם הראשון והקליפה ההיא מלבישתו ומלפפתו כל ימיו ונעשית מלבוש אל הנשמה ההיא ממש וכו', ודע כי ענין לבוש זה של הקליפה המלבשת את הנשמה

היא הנקראת בלשון רז"ל זוהמת הנחש שהטיל בחוה ואדם ובכל זרעם אחריהם ואין אדם נצול ממנה כלל [ומדלא חילק, נראה פשוט דגם אשה בכלל. ד"ב] וכו', ואותה הזוהמא והקליפה שנדבקה בו על ידי החטא ההוא, אי אפשר להפרידה אלא ע"י המות וכו', וענין הפרדה זו נקראת חיבוט הקבר וכו' ע"ש. הא קמן, דגם נשים בכלל דין חיבוט הקבר.

ומה שכתב כת"ר נר"ו בשם מרן החיד"א שאין לאשה דין חיבוט הקבר. נ"ב, הנה האמת אגיד, שחפשתי ויגעתי ולא מצאתי בדברי מרן החיד"א כדברי כת"ר נר"ו, רק ראיתי דברים שלכאורה משמע מדברי החיד"א שגם הנשים שוים לאנשים בחיבוט הקבר. וכמו שכתב במדבר קדמות (מערכת ט אות יד) כי חבוט הקבר על אשר נהנה מתענוגי עוה"ז ודבק בסטרא אחרא. והניף ידו שנית, בספרו לב דוד (פרק ט דף כג ע"א) ולכן מזומן לדיני חיבוט הקבר הקשה העתידיים לעורר לויתן מלאכי חבלה להכותו ולחובטו בקבר חבוט חבוט, להפריד הזוהמא אשר טרח לקנותה בממון, במשתאות, וסעודות הרשות. ובשלישית הניף ידו בספרו כסא דוד (דיוש יג לשנת תשנ"ה דף נט ע"ג ואילן) כדברים הנזכרים ביתר אריכות ע"ש. ומכל האמור בדבריו הקדושים נראה דודאי שייכי גם בנשים ואפילו יותר וכו'. ונמשך החיד"א אחר מר זקנו הגאון החסיד רבי אברהם אזולאי בספרו חסד לאברהם (מעין חמישי נהר ו', דף מ ע"א) כל מה שיהיה לו עונג רב בעוה"ז ע"י אכילה יתירה בימות החול שלא לשם שמים, תתאחו בו זוהמת הנחש יותר ויהיה לו צער עצום בחיבוט הקבר ולכן יתנקה מזוהמת חלאת הנחש שהטילה באדם וחוה וזהו הטעם של חבוט הקבר ע"ש.

וכן ראיתי הלום בספר פקודת אלעזר להרה"ג רבי אליעזר בן טובו בחלק שני (דף קיד ע"א, אות ט) סימן ט) בהגהת הרה"ג רבי אברהם אביכזיר ראב"ד אלכסנדראי של מצרים שכתב: "אטו גברי בעו הצלה מחבוט הקבר ונשי בעו צערא דחבוט הקבר. והנה הנשמעים לדברינו אפילו בתולות וכל שכן נשים זהירי בסעודה רביעית להנצל מחיבוט הקבר"

ושויכא גם כן בהנ"ל וכאמור. שוב ראיתי להקדוש רבי משה קורדובירו בספרו אור יקר, (מיקוני הוהר שער ז ס"ט, כרך ג' דף מג) שכתב, דיסוד חבוט הקבר הוא עוון פגם אדם אדם הראשון, וכל בני אדם חייבים בו [גם נשים בכלל] כמו שליטת חבוט הקבר. זולתי הנימולים שהם עם ה' שניצולים על ידי המילה מאותה שליטה בתנאי שישמרנה ע"ש.

ובעיקר אם הנשים אומרות פסוק המתחיל ומסתיים בשמם בסוף שמונה עשרה. הנה ראיתי בסידור עבודת ישראל לרבי יצחק בן אריה יוסף דוב בער (מרכ"ט, עמוד 106) כתב: "מנהג יפה הוא שיאמר כל אחד בכל יום בתפלתו פסוק אחד הרומז על שמו אשר בו יקרא לספר תורה, דהיינו פסוק המתחיל עם אות ראשונה של שמו וסופו אות האחרונה של שמו, ואותו הפסוק יאמרנו בכל תפלות שמו"ע באלהי נצור קודם יהיו לרצון, ואלה הפסוקים על רוב שמות איש ואשה" ע"ש. ולאחר דבריו אלו מביא רשימה ארוכה של שמות אנשים ונשים עם פסוקיהם. וכ"כ הגאון רבי שמעון סופר בשו"ת התעוררות תשובה (דף מא ע"א, סימן נב) בענין אמירת פסוק של שמו בסוף תפלת י"ח כתב: "ונהגתי לכתוב הפסוק לאשה על נייר" ע"ש.

מכל האמור נראה דנשים גם הם בכלל דין חבוט הקבר, ויכולות לומר הפסוק לפני עושה שלום המתחיל ומסיים בשמה כנלע"ד כתלמיד הדן לפני רבו ותשובת כת"ר מהרה תצמח, ובה אגיל ואשמח.

ממני תלמידו מחוה קידה קמי דמור כהדר"ג נר"ו, הצב"י דוד ברדא ס"ט.

~ וזה מה שהשיבני במגילה עפה: ~

יום י' בתמוז

יפה מאד, אפשר להדפיס.

אע"פ שלא נהגנו כן בחו"ל לומר פסוק המתאים לאשה.

נאמ"ן ס"ט.

ע"ש. הא קמן, דפשיט"ל להדיא, דיש דין חבוט הקבר בנשים.

ומה שכתב כת"ר נר"ו בשם מרן החיד"א שאין לאשה חבוט הקבר רק לאנשים, מפני עון שז"ל וכו'. נ"ב, הנה נראה דגם בנשים יש מעין עוון שז"ל וכמ"ש רבנו האר"י בפרי עץ חיים, (שער ק"ט שער המטה פרק ה) ובשער הכוונות (דיושי הלילה דיוש ז', דף נו ע"ג) הזהיר לנשים לקרות קריאת שמע שעל המטה וז"ל: "ודע כי כמו שיוציאין המזיקין אלו מן האדם המוציא שז"ל להיות בלא אשה, כך האשה בוראה מזיקין בלא האיש וזה נרמז בפסוק "לא תאונה אליך רעה". רצה לומר לא תאונה אליך שאתה זכר, ה"רעה" שהיא לילית אשת זנונים, "ונגע לא יקרב" רצה לומר, נגע שהוא ס"מ דכורא, לא יקרב "באהלך" שהיא אשתך כמ"ש שובו לכם לאהליכם" ע"ש. הא קמן שיש בזה איסורא שיצא נזק כי קריאת שמע מבטל נגעי בני האדם. וכמו שהאנשים הן מצווין על עוון קרי, שלא יהרהרו ביום כדי שלא יבואו לידי טומאה בלילה. כך הנשים מצוות לבלתי להרהר הרהורים רעים כי בזה היא בוראת מזיקין. [ועיין ביבמות (עו.) נשים המסוללות פסולות לכהונה ובתוס' שם].

וכ"כ הגאון רבי יוסף חיים בשו"ת תורה לשמה (סי' מקד) שיש בזה איסור לנשים בהשחתת זרע. כלומר, גם לדברי רבנו האר"י אין בזה פגם בקדושה כמו שיש בשל איש וכו', אע"פ שאמר שיברא מזה מזיקין וכו', ותיקון הנזק של בריאת המזיקין הנעשה מזה הוא יהיה ע"י קריאת שמע שעל המיטה, שאז מתים מזיקים אלו. ואיסור זה הוא בפרט אם תעשה השחתת זרעה ע"י הרהורים רעים וכו' ע"ש. וכ"כ בבן יהוידע (נדה יג.) דגם הנשים שייכי בתיקון הנעשה בקריאת שמע שעל המטה. ע"ש. וכ"כ עוד בשו"ת רב פעלים ח"א (סוד ישרים סי' ט) ואכמ"ל. עכ"פ חזינן דגם הנשים שייכות קצת בעוון שז"ל, היות שהאשה בעוונותיה שלה תתחייב ג"כ בדין חבוט הקבר, ובפרט לפי האמור משער הכוונות הנ"ל שאף האשה בוראה מזיקין